

Nr 115.

Av herrar **Nisser** och **Holmström**, om införande av märkningstvång beträffande importerad trätjärä.

Läget å marknaden för trätjärä har under senare tid undergått en avsevärd försämring.

Tjärä utgjorde en gång en av vårt lands viktigaste exportartiklar, och exportens omfång höll sig ännu år 1875 vid omkring 8,000 ton. År 1905 hade motsvarande siffra sjunkit till cirka 4,000 ton. Efter en ökning av exporten under åren fram till 1930-talets ingång, huvudsakligen som en följd av det starkt ökade antalet kolugnsanläggningar, varvid exportkvantiteterna varierat mellan 5,000 och 7,000 ton, har exporten successivt nedgått för att år 1937 uppnå en siffra av cirka 4,500 ton.

Samtidigt härmed har importen till Sverige av tjära företett en stark stegring, eller från 200 ton år 1935 till 1,400 ton år 1937, d. v. s. en sju-dubbling. Då den svenska förbrukningen sistnämnda år kan beräknas till cirka 3,260 ton, täcktes sålunda inemot 43 procent av den svenska förbrukningen medelst importerad tjära. Medan Finland tidigare varit det land, varifrån den huvudsakliga delen av importen hämtats, har platsen som ledande leverantör till Sverige intagits av Polen, vars totala tjärexport expanderat synnerligen kraftigt mellan åren 1925—1937, eller från 4,981 till 11,625 ton. Att Polen kan räkna med lägre produktionskostnader än Sverige är ett känt faktum.

Genom ovannämnda utveckling har den svenska trätjäremarknaden icke kunnat undvika att träffas av vittgående produktionsstörningar. Framst torde detta förhållande gälla den högkvalitativa s. k. dalbrända tjäran, ehuru någon mera exakt belysning av produktionsminskningen, i brist på tillräckligt detaljerad officiell statistik, icke kan lämnas. Inom branschretsar torde det emellertid vara ett känt faktum, att framställningen av dalbränd tjära, som huvudsakligen är lokaliserad till de båda nordligaste länen och utgör en icke oväsentlig förvärvsgren inom dessa landsdelar, på grund av den stegrade importen av lägre kvaliteter kolugnstjärä kommit i trångmål.

Man kan heller icke bortse ifrån att den svenska produktionen av dalbränd tjära på grund av sitt nära sammanhang med övrig träindustri även påverkats av det inhemska konjunkturläget. Sålunda torde kunna anföras, att till den starka reduktionen i tillverkningen av dalbränd tjära under ett flertal tidigare år medverkat, att skogsbefolkningen under då rådande träkonjunktur funnit ökad sysselsättning på mera lönande områden. Sedan konjunkturerna på trävarumarknaden i övrigt börjat visa en bestämd förändring till det sämre, vill det emellertid synas, som om ett stöd åt tjärindustrien vore väl motiverat.

Vad tillverkningen av kolugnstjära beträffar, står produktionen likaledes i nära beroende av andra näringsgrenar, främst järn- och stålindustrien. Kolugnstjären utgör sålunda väsentligen en biprodukt vid träkolsframställningen. Under den ökade efterfrågan från järnbruken å ugnskol, vilken varit rådande under de senaste årens livaktighet å järnmarknaden, har produktionen jämväl av kolugnstjära stigit i höjden och sammanfallit med en ökad efterfrågan å kolugnstjära för export. På grund av den försvagning, som sedermera inträtt i konjunkturen för järnbruken, har emellertid ett minskat köpbehov för träkol förmärkts och även yttrat sig i en reducerad tillverkning av ugnskolstjära.

Trätjäre tillverkningen torde sålunda genom sitt sammanhang med ledande exportindustrier i Sverige kunna betecknas såsom i hög grad konjunkturkänslig. Ett krav på skydd för denna tillverkning under en tid av konjunkturmässigt inträffande svårigheter borde kunna framställas med lika rätt, som vad varit fallet i fråga om ett flertal andra näringar, vilka kommit i åtnjutande av tillfälliga eller mera permanenta skyddsåtgärder från statsmakternas sida.

På grund av de jämförelsevis betydande exportintressen, som företrädas av trätjäreindustrien, torde emellertid ett tullskydd med avseende på risken för återverkningar på den svenska tjärexporten icke böra ifrågasättas. Där emot synes ett värdefullt stöd för bevarandet av hemmamarknaden åt den inhemska industrien på området kunna skapas genom införandet av märkningstvång. Det synes nämligen vara oomtvistligt, att åtskilliga missförhållanden vidlåda trätjärehandeln i Sverige. Sålunda torde förekomma, att trätjära av utländskt ursprung utbjudes under angivande av att densamma »motsvarar den bästa svenska dalbrända tjäran till priser, som i stort sett överensstämmer med de priser, vilka noteras för prima svensk kolugnstjära». Enligt notiser i svensk press skulle svenska statliga myndigheter ha upphandlat »dalbränd tjära» till ett pris av 26 kronor och 50 öre per 100 kg. netto, samtidigt med att ett engrospris för äkta svensk dalbränd Umeå-tjära noterats i ett pris av 38 kronor per 100 kg. fritt Stockholm, vilket påtagligt giver vid handen, att en riktig ursprungsangivelse är av behovet påkallad.

Det vill också synas, att ett flertal skäl borde tala för att kungl. kungörelsen av den 15 december 1933 beträffande märkning av importerade industrivaror skulle utsträckas till att jämväl omfatta importerad trätjära. I den speciella motivering, som ingick i de sakkunnigas förslag till nämnda förordning, anfördes under mom. 1, att varuslag, som underkastas märkningstvång, »bör vara föremål för inhemsk tillverkning i en med hänsyn till den svenska marknaden tillräcklig omfattning och i en kvalitet, som ostriktigt åtnjuter stadgat gott anseende». I båda dessa avseenden måste den inhemska trätjäreproduktionen kunna anses uppfylla kvalifikationerna. I mom. 4 heter det vidare, att »hänsyn måste tagas till, att den köpande allmänheten icke enligt gängse uppfattning kan befaras betrakta märket »Import» som en rekommendation snarare än som en varning». Enär den

svenska produktionen av ålder, och särskilt vad dalbränd tjära angår, är berömd för sin höga kvalitet, såväl i in- som utlandet, skulle syftemålet med ett märkningstvång närmast vara att förhindra, att inhemska köpare vilseledas angående den importerade varans ursprungsland. Om utländsk vara särskiljes från svensk sådan genom särskild importmärkning, kommer detta fastmera att för den icke ursprungsbetecknade varan utgöra en garanti för tillförlitlig kvalitet, även i de fall, då icke kronmärken påvisa detta.

Vad mom. 2 i förevarande motivering beträffar, vari anföres, att en vara för att bli underkastad märkningstvång bör utgöra en »konsumtionsartikel, som typiskt inköpes i detaljhandeln av den stora allmänheten» torde möjligen kunna invändas, att trätjära icke är hänförlig till denna kategori. Men av en närmare överblick av de varuslag, som innehållas i förordningen, framgår, att avvikelser i många fall förekomma från rekommendationerna i nämnda moment. Sålunda är bland annat för »asfalttapp och annan med asfalt, beck, tjära eller tjärolja bestruken papp» märkningstvång föreskrivet. Detsamma gäller vissa byggnadsinredningar, t. ex. värme- eller lågtryckspannor. Det vill synas, att tillverkningen av trätjära, som finner vidsträckt användning bland annat inom byggnadsindustrien, borde med samma berättigande som nyssnämnda artiklar beredas det skydd, som ett märkningstvång innebär.

Såsom ovan antytts skulle emellertid ett märkningstvång icke enbart utgöra ett skydd för tillverkaren utan även tillgodose konsumentintresset och förhindra illojala försäljningsmetoder inom branschen. Den propaganda, som tidvis gjorts för att påvisa inhemsk produktions företrädare, torde icke hava varit resultatlös utan föranlett åtskilliga köpare att vid val av jämförliga kvaliteter bestämma sig för sådan av svenskt ursprung. Märkningstvång har i detta hänseende otvivelaktigt att underlätta för köparen att träffa rätt val, och vad som i fråga om andra varor visat sig ändamålsenligt, torde även i fråga om trätjära kunna förväntas medföra enahanda effekt.

Med åberopande av vad sålunda anförts hemställes,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att kungl. kungörelsen av den 15 december 1933 angående märkning av vissa varor av utländskt ursprung utsträckes till att jämväl gälla importerad trätjära.

Stockholm den 20 januari 1939.

William Nisser.

Nils Holmström.

